

Дмитро ТОВМАШ

Київський національний

, Україна

ORCID: 0000-0002-4576-0703

Email: tovmash@knu.ua

Ірина ГУЛЕЙКОВА

ORCID: 0009-0007-0201-7534

E-mail: ls201@ukr.net

ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗБАГАЧЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО АРСЕНАЛУ УКРАЇНОЗНАВСТВА

(Рецензія на монографію «Національне уявне як чинник соціальної інтеграції: Монографія. К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2025. 398 с.)

Анотація. Монографія «Національне уявне як чинник соціальної інтеграції» містить цілий ряд теоретичних ідей і концептів, здатних стати в пригоді фахівцям із українознавства в осмисленні їхньої проблематики. Навіть тоді, коли ці концепти, на перший погляд, безпосередньо не пов'язані з соціальною реальністю сучасної України, існує «простір перспективи розвитку» для їхнього застосування. Адже у глобалізованому світі все взаємопов'язане не тільки зовнішніми сполуками, а й іманентними трендами, вимогами трансформаційних змін. У цьому контексті дослідження національного уявного набувають великого значення. Такі дослідження дозволяють вивчити і провести концептуалізацію впливів колективних уявлень, припущень, очікувань і звичаїв на становлення та розвиток політичних ідеологій, крім того, проаналізувати виникнення і трансформації національної ідентичності. Разом із тим на тлі поглиблення як у світі, так і в Україні соціального розшарування, регіоналізації та пожевлення міграційних і переселенських процесів внаслідок як зовнішніх, так і внутрішніх причин особливе значення набуває сприяння відновленню порушених соціальних зв'язків. Таким чином національне уявне постає таким фактором, який – в усіх своїх вимірах і нюансах – впливає на розробку, легітимацію і реалізацію відповідних програм і стратегій розвитку.

Частина монографії містить детальні огляди теорій і практик соціальної інтеграції в сучасному світі, трансформації національного уявного в умовах переходу до глобальної доби, інтегративного потенціалу т.зв. «світських релігій». Інша частина книги більше націлена не на перспективу, а на сьогоднішній день певною мірою на прояснення минулого. Тут ідеться про реальне й уявне в національній свідомості і про використання соціально-історичної міфології тоталітарними системами для інтеграції національних спільнот навколо проєктів зовнішньої агресії та світового і регіонального панування.

Загалом монографія є професійною колективною працею та здатна збагатити методологічний арсенал українознавства.

Ключові слова: українознавчі студії, національне уявне, соціальна інтеграція, глобалізований світ, тоталітарна міфологія.

Dmytro TOVMASH

Ph.D. in philosophical sciences, Associate Professor, Associate Professor Department of Philosophy of the Humanities, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

Iryna HULEIKOVA

PhD of Science in Pedagogy,
Head of the Research Department of the History of Book and Printing of the X-XXI Century,
Museum of Book and Printing of Ukraine (Kyiv),
Associated Professor at the Design Department,
Ukrainian Institute of Arts and Sciences, Bucha, Ukraine

WAYS AND PROSPECTS OF ENRICHING THE METHODOLOGICAL ARSENAL OF UKRAINIAN STUDIES

(Review of the monograph "National Imaginary as a Factor of Social Integration: Monograph. Kyiv: G.S. Skovoroda Institute of Philosophy, NAS of Ukraine, 2025. 398 p.)

Abstract. The monograph "The National Imaginary as a Factor of Social Integration" contains a number of theoretical ideas and concepts that can be useful to specialists in Ukrainian studies in understanding their issues. Even when these concepts, at first glance, are not directly related to the social reality of modern Ukraine, there is a "space of development prospects" for their application. After all, in a globalized world, everything is interconnected not only by external connections, but also by immanent trends, the demands of transformational change. In this context, research into the national imaginary takes on great importance. Such studies allow us to study and conceptualize the influences of collective perceptions, assumptions, expectations, and customs on the formation and development of political ideologies, as well as to analyze the emergence and transformation of national identity. At the same time, against the backdrop of deepening social stratification, regionalization, and intensification of migration and resettlement processes both in the world and in Ukraine due to both external and internal reasons, promoting the restoration of broken social ties becomes of particular importance. Thus, the national imaginary appears as a factor that – in all its dimensions and nuances – influences the development, legitimization and implementation of relevant development programs and strategies.

Part of the monograph contains detailed reviews of theories and practices of social integration in the modern world, the transformation of the national imaginary in the context of the transition to the global era, the integrative potential of the so-called "secular religions". The other part of the book is more focused not on the future, but on the present and, to a certain extent, on clarifying the past. This is about the real and the imaginary in national consciousness and the use of socio-historical mythology by totalitarian systems to integrate national communities around projects of external aggression and global and regional domination.

Overall, the monograph is a professional collective work and is capable of enriching the methodological arsenal of Ukrainian studies.

Keywords: Ukrainian studies, national imaginary, social integration, globalized world, totalitarian mythology.

133]

[

142].

[].

[6, .

[149] -

[2].

с. 228].

с. 233

-

-

духу часу

народного духу

соціального уявного»

-

-

-

-

-

225].

с. 299].

249

с.

»

,

- subjectivity of Ukraine in the context of global challenges: monograph] / (2024). K.: KNUTSH, Vyd- . (in Ukrainian).
- (2020). *Poshuky shlyakhiv ta metodiv protystoyannya putinizmovi: ukrayins'ki realiyi* [Search for ways and methods of opposing Putinism: Ukrainian realities] *Ukrayinoznavchyy al'manakh*. Vypusk 26. . 45 51. (in Ukrainian).
- (2021). *Chy zmozhe Ukrayina peremohty Rosiyu u viyni maybutn'oho?* [Will Ukraine be able to defeat Russia in the war of the future?]. *Ukrayinoznavchyy al'manakh*. Vypusk 28. . 133 135. (in Ukrainian).
4. Mykola Shlemkevych. (1967). *Pershyy ranok u neznaniy stolytsi* [The first morning in an unknown capital]. *Lysty do pryateliv*. Rik XV, ch. 171 172 173, knyzhky 7 8 9. New York . 1 9. (in Ukrainian).
5. Mostyayev O., Grabovska I. (2018). *Tsyvilizatsiyi, Yevropa, ukrayinstvo: istoryko-typolohichnyy pidkhid* [Civilizations, Europe, Ukrainians: a historical and typological approach] *Milenium*. 324 . (in Ukrainian).
6. *Natsional'ne uyavne yak chynnyk sotsial'noyi intehratsiyi: Monohrafiya* [National imaginary as a factor of social integration: Monograph.]. (2025). K.: Instytut filosofiyi imeni H.S. Skovorody NAN Ukrayiny. 398 . URL: https://drive.google.com/file/d/1NQLPRjHAQm_UfV3RqrOt341US8vYZQJc/view (in Ukrainian).
7. *Suchasne ukrayinstvo: tsyvilizatsiyi vyklyky ta vidpovidi: monohrafiya* [Modern Ukrainians: civilizational challenges and answers: monograph]. (2019). 2-he vyd., dopovn. Kyiv: Milenium. 416 . (in Ukrainian).
8. Tal'ko Tetyana. (2016). *Neoreligiyi v Ukrayini ta problemy` mizhkonfesijnoyi komunikaciyi v konteksti osvith`o-vy`xovnogo procesu* [Neoreligions in Ukraine and problems of interfaith communication in the context of the educational process]. *Versus* 1. p. 72 76. (in Ukrainian).
9. Anne Elizabeth Applebaum. Nationalism Is Exactly What Ukraine Needs. Democracy fails when citizens URL: <https://www.aneapplebaum.com/2014/05/12/nationalism-is-exactly-what-ukraine-needs>
10. John Maynard Keynes. Global Man, Circa 1913. What was the heyday of the globalized economy of the early 20th century like? URL: <https://www.theglobalist.com/global-man-circa-1913/>
11. Ukrainian perspective. URL: <https://platformraam.nl/artikelen/2831-saying-no-to-dictatorship>
1. *Heopolitychna sub'yektnist' Ukrayiny v konteksti hlobal'nykh vyklykiv: monohrafiya* [Geopolitical

References